

УДК 351.74

Вікторія Володимирівна АРЕНДАР,

*слухач 2 курсу магістратури факультету № 3
Харківського національного університету внутрішніх справ;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7350-8217>*

Науковий керівник:

Ірина Дмитрівна КАЗАНЧУК,

*доцент кафедри адміністративного права
і процесу факультету № 3 Харківського
національного університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент*

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ ЯК ПРЕВЕНТИВНОГО ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ЗАХОДУ

Успішна діяльність поліції, як сервісної служби європейського зразка, залежить не лише від чіткого дотримання поліцейськими вимог чинного адміністративного законодавства України в процесі виконання завдань у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку. Нажаль, наявність прогалин у правовому регулюванні щодо застосування превентивних поліцейських заходів, передбачених ст. 31 Закону України «Про Національну поліцію» [1] на практиці сприяє виникненню проблем, пов'язаних з порушенням прав і свобод громадян, що в свою чергу не може сприяти підвищенню довіри населення до поліції.

Категорія «поліцейські заходи» є новою для українського законодавства, тож з'ясування її змісту викликало жвавий інтерес як серед науковців, так і безпосередньо поліцейських, юристів практиків, а також представників громадськості. Особливої уваги у цьому контексті заслугоує питання реалізації такого поліцейського заходу, як поліцейське піклування.

Поліцейське піклування є новим поліцейським заходом превентивного характеру у діяльності поліції. Його законодавче закріплення є цілком доцільним та обґрунтованим з огляду на те, що Національна поліція України відповідно до п. 4 ч. 1 ст. 2 Закону України «Про Національну поліцію» надає поліцейські послуги з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

Досліджуючи поліцейське піклування ряд науковців-адміністративістів визначають поліцейське піклування як «тимчасовий превентивний захід за допомогою якого поліцейський, в межах закону, надає допомогу особам, які в силу особистих, економічних чи соціальних причин потребують такої допомоги» [2, с. 180]. Його основні ознаки: це превентивний захід, тобто дія (сукупність дій) спрямованих на попередження порушення публічного порядку, публічної безпеки чи недопущення завдання шкоди особою самої собі; це тимчасовий захід, переважно короткостроковий; він реалізується виключно поліцейськими та застосовується до окремих чітко визначених категорій осіб і у випадках, що закріплені в національному законодавстві; має своє процесуальне оформлення у вигляді протоколу; не передбачає застосування до особи будь яких санкцій.

Поліцейське піклування застосовується до окремих категорій осіб, зокрема таких які перебувають у публічному місці і внаслідок сп'яніння втратила здатність самостійно пересуватися чи створює реальну небезпеку оточуючим або собі. Такі особи повинні бути передані до спеціального лікувального закладу або доставлені до місця проживання (п. 3 ч. 2 ст. 41 Закону України «Про Національну поліцію»). У національному законодавстві немає а ні самого терміну «спеціальний лікувальний заклад», а ні роз'яснення що під таким закладом необхідно розуміти. Сьогодні лікарні не приймають осіб у стані алкогольного сп'яніння, якщо їм не потрібна медична допомога.

Отже, поліцейські застосовуючи поліцейське піклування до особи, яка знаходиться у стані алкогольного сп'яніння та втратила здатність самостійно пересуватися чи створює реальну небезпеку оточуючим або собі повинні доставити таку особу до місця проживання. Але у таких випадках законодавець зовсім упускає такі важливі питання: чи безпечно доставляти особу, яка перебуває у стані алкогольного сп'яніння та створює реальну небезпеку оточуючим або собі до місця проживання, якщо така особа проживає разом із своєю родиною? І взагалі за такої ситуації чи можна вважати поліцейське піклування заходом превентивним, якщо він створює умови для вчинення адміністративного delікту, наприклад вчинення насильства в сім'ї (ст. 173-2 КУпАП) або навіть скоєння вбивства (ст. 115 КК України). У цьому аспекті В. О. Ільницький вважає що цей захід слід розуміти

як обмеження волі без арешту і в процесі його застосування є великий ризик свавілля [3, с. 127]. Інший випадок коли така особа живе одна, при цьому або не пам'ятає де вона живе або не може пояснити поліцейському через те, що знаходиться у стані алкогольного сп'яніння або не може потрапити безпосередньо у приміщення власного будинку чи квартири, через те що загубила або не може знайти ключі. У такому разі особа не може вважатися такою, що доставлена до місця проживання, оскільки у законодавстві чітко визначено, що місце проживання фізичної особи – це «житловий будинок, квартира, інше приміщення, придатне для проживання в ньому (гуртожиток, готель тощо), у відповідному населеному пункті, в якому фізична особа проживає постійно, переважно або тимчасово» [4, с. 301]. Відповідно, під'їзд багато поверхневого будинку або прилегла територія будинку ніяк не може вважатися придатною для життя, а тому залишати особу біля її квартири чи будинку не можна, таким чином втрачається сенс застосування поліцейського піклування як превентивного поліцейського заходу.

Таким чином, ми вважаємо, що процедура поліцейського піклування повинна мати імперативний характер і застосовуватися лише за потреби з чітким дотриманням вимог Закону України «Про Національну поліцію».

Список бібліографічних посилань

1. Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015. *Урядовий кур'єр*. 2015. № 146.

2. Адміністративна діяльність органів поліції України : підручник / за заг. ред. О. М. Бандурки ; авт.: О. І. Безпадова, О. В. Джафарова, С. М. Князев та ін. ; передм. О. М. Бандурки ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2017. 432 с.

3. Ільницький В. О. Застосування поліцейських заходів: адміністративно-процесуальний аспект. *Науковий Вісник публічного та приватного права*. 2016. Вип. 4. С. 124–127.

4. Цивільне право України : підручник : у 2 ч. / за ред. Р. Б. Шишки (кер. авт. кол.). 2-ге вид., перероб. і допов. Київ : Видавництво Ліра, 2018. Ч. 1. Загальна. 736 с.

Одержано 23.11.2018

